

Kommentointi: FIN-CAM – työkalu tutkijan arviointiin

Vastaus-ID
163

Esitiedot

Vastaajan taustatiedot
Kommentoin organisaation edustajana [A1]
Organisaation tyyppi
Säätiö, järjestö tai muu voittoa tavoittelematon organisaatio [A6]
Organisaation tyyppi [Muu]
Yhteyshenkilö
Pauliina Raento
Sähköpostiosoite
toimisto@tiedekustantajat.fi
Tehtävä organisaatiossa
Pääsihteeri

Tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja osaamistoiminta

Sivu 4, Tieteelliset julkaisut

Suomen tiedekustantajien liitto toteaa tyytyväisenä, että julkaisut ovat paikallaan arvioinnin alussa ja osuuden kärjessä.

Liitto kuitenkin pyytää muistamaan työkalun kansallisen rajauksen sekä suomalaisen tieteen erityispiirteet ja moninaisuuden. Vaikutelmana on, että osuudessa olisi ajateltu ensisijaisesti englanninkielistä artikkelijulkaisemista globaalien lehtikustantajien kanavissa sen sijaan, että julkaisutoimintaa ja siten tutkijoita kohdeltaisiin tasaveroisesti riippumatta tieteenalasta, kielestä ja vertaisarvioitun julkaisun formaatista.

Toisaalta "rooli julkaisun tuottamisessa" sallii väljyydessään ottaa huomioon tieteenalakohtaiset erot kirjoittajien järjestyksen merkityksissä ja arvottamisessa. Liitto ehdottaa, että tähän yhteyteen lisättäisiin maininta tieteenalakohtaisten erojen kunnioittamisesta.

Liitto kiittää avoimuuden määritelmän väljyydestä ja pitää tieteen avoimuutta yleisesti myönteisenä asiana. Liitto kuitenkin moittii avoimuuden nostamista arvioinnin kriteeriksi vaan katsoo, ettei muodon tulisi ohittaa tieteen substanssia eikä tekijän oikeutta päättää teoksistaan. Liitto katsoo, että avoimuuteen painostaminen eriarvoistaa tieteenaloja ja tutkijoita tilanteessa, jossa vastikkeettoman avoimuuden kansallinen rahoitus pohja on ratkaisematta eivätkä suositellut tai edellytetyt avoimet lisenssit sovi kaikille. Tutkijalla tulee myös halutessaan olla oikeus lisätuloon, jota hän voi saada kansallisen sopimussisenssijärjestelmän tuottamista tekijänoikeuskorvauksista ja niillä rahoitettavista kirjoittaja-apurahoista (mutta ei CC-lisensoiduista julkaisuistaan).

Mikäli on mahdotonta poistaa avoimuus arviointikriteerien joukosta neutraaliuden ja oikeudenhaltijoiden valinnanvapauden nimissä, Suomen tiedekustantajien liitto esittää, että kriteeri ottaisi kantaa vain kansainväliseen julkaisemiseen, jota vastaan erityisesti CC-lisensoitu avoimuusliike on suunnattu. Tällöin vastarinta kohdentuisi oikeaan osoitteeseen eikä työkalu vahingoittaisi kotimaisen tiedekustannus- ja julkaisutoiminnan rahoitus pohjaa ja oikeudenhaltijoiden Suomen perustuslakiin kirjattuja oikeuksia.

Liitto moittii myös preprintien nostamista arvioinnin kriteeriksi. Myös tämä nosto näyttää tiedepoliittiselta painostamiselta ja kotimaisten erityispiirteiden sivuuttamiselta sen sijaan, että työkalulla tavoiteltaisiin neutraalia, kattavaa ja tasaveroista arviointia. Liitto katsoo, että tulosten julkaisemisen tavan ja vaiheen on oltava tutkijan itsenäisesti päätettävissä (mahdollisesti yhdessä vertaisarvioinnista vastaavan kustantajan kanssa). Tieteen laatua ei tule heikentää helppoon ja nopeaan saatavuuteen verhottujen säästötoimien nimissä.

Preprinteihin painostaminen loukkaa tutkijoiden oikeuksien lisäksi tutkijoille ja yliopistoille kriittisiä palveluita tarjoavien kustantajien oikeuksia. Liitto muistuttaa, että toisin kuin tiedejulkaisemisen englanninkielisissä suurmaissa, Suomessa julkaisuprosessin osapuolet ovat tasaveroisia julkaisun tekijänoikeuden haltijoita ja osapuolet toisilleen lojaaleja. Suomessa oikeudet yleensä jaetaan ja yksityiskohdista sovitaan hyvässä hengessä. Muistettakoon tässä, että myös sopimusoikeus kuuluu maassamme perusoikeuksiin.

On myönteistä, että kriteereihin on sisällytetty "toimitustyö tieteelliselle lehdelle, kokoomajulkaisulle tai konferenssijulkaisulle". Liitto haluaisi kuitenkin täsmentää muotoilua, esimerkiksi muotoon "Tieteellisen lehden, kokoomajulkaisun tai konferenssijulkaisun toimittaminen". Tämä siksi, että luetellut toimijat eivät vertaudu toisiinsa. Esimerkiksi lehden teemanumero toimitetaan lehdelle mutta kokoomajulkaisun toimitustyö tehdään kirjoittajaryhmän lisäksi kirjan kustantajalle. Konferenssijulkaisun puolestaan tuottaa tavallisimmin konferenssin järjestäjä, joka harvemmin on sen enempää tiedelehti kuin kirjankustantamokaan. Neutraali muutos karsisi samalla tarpeetonta sanatoistoa ja lyhentäisi asian kärsimättä.

Suomen tiedekustantajien liitto pitää viittausten lukumäärää ongelmallisena kriteerinä kansalliseen arviointiin tarkoitettussa dokumentissa, josta väistämättä tulee painava tiedepoliittinen ohjaustyökalu. Viittausten lukumäärien kerääminen suosii globaaleille englanninkielisille lehtikustantajille tuotettuja artikkeleita ja hakukonejättejä, mikä jättää varjoonsa julkaisemisen kirjoissa, pienissä lehdissä ja kustantamoissa sekä pienillä kielillä. Tieteenalojen tutkimuskohteissa, arvostuksissa ja perinteissä on suuria eroja, jotka tällaisilla mittareilla sivuuttavat merkittäväkin julkaisu ja tieteenaloja. Ristiriitaa syntyy myös siitä, että samaan aikaan tavoitellaan epäluotettavasta metriikasta luopumista (ja tätä korostetaan myös työkaluluonnoksen johdannossa). Kansallisessa sapluunassa tulee huomioida tällaiset erityispiirteet ja monimuotoisuus. Mikäli mittari halutaan säilyttää, sen yhteyteen tulisi lisätä maininta tieteenalojen, julkaisutyypin ja kielierojen kunnioittamisesta.

Sivu 5, Ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut

Edellä kuvattu huoli toistuu: avoimuuden nostaminen kriteeriksi kävelee yli oikeudenhaltijoiden perusoikeuksien. Asia koskee suoraan myös tieteen kustantajia, koska työkalussa mainittu vertaisarviointi edellyttää aina kustantajan työpanosta. Toistamme myös edellä olevat kiitokset ja ehdotuksen täsmällisemmästä muotoilusta sivun 6 määrälliset kriteerit aloittavaan kohtaan "Toimitettu ammatillinen teos, toimitustyö ammatilliselle lehdelle... jne.)

Suomen tiedekustantajien liitto pitää myönteisenä, että kieliversiot mainitaan monikielisen maan kansallisessa arviointityökalussa. Samalla toiveena on, että tieteen pienten kielten ja monikielisuuden merkitystä työkalussa korostettaisiin selvästi vahvemmin. Yksi mahdollinen paikka tälle olisi sivulla 6 kohdassa Yleistajuiset julkaisut.

Sivu 5, Tutkimusaineistot ja datat

Kansallisen kieliympäristömme pienuus ja tieteenalakohtaiset erot olisi syytä sanoittaa selvemmin niin, että nämä otettaisiin arvioinnissa huomioon varmemmin. Aineistojen herkkyyden ja luottamuksellisen aste vaihtelee ja eettisellä punninnalla on eriasteisen tärkeä rooli.

Kriitikko kysyy: Jos aineistoihin ja dataan perustuvista julkaisuista palkitaan määrän perusteella samalla, kun avoimuus ja preprintit ovat eduksi, saako tutkija pisteitä, jos hän mättää datajuttuja vertaisarvioimattomaan käyttäjälle maksutta avoimeen nettiarkistoon? Enemmän ei välttämättä ole paremmin. Huomio kiinnittyy ristiriitaan johdannossa korostetun laadullisen arvioinnin ja määrällisessä sarakkeessa toistuvan lukumääräistäminen välillä.

Eettisyyden, vastuullisuuden ja HTK:n mainitseminen myös aineistojen ja datan yhteydessä olisi ensiarvoisen tärkeää.

Sivu 7, Tutkimusmenetelmät, työkalut

Suomen tiedekustantajien liitto ehdottaa, että laadullisten esimerkkien joukkoon nostettaisiin menetelmällisen tuen lisäksi tuki kollegoiden julkaisutyölle. Esimerkiksi tiedelehden toimittaja on yksikössään merkittävä tukihenkilö kollegoilleen mutta työ jää usein näkymättömäksi ja kertyy muiden työtehtävien päälle. Jos määrällinen arviointi rajoittuu menetelmien lukumäärään, menetelmällinen syväosaaminen ja soveltaminen jäävät huomiotta. Myös asiantuntemuksen syvyyttä ja yhden menetelmän käytön monipuolisuutta voinee arvioida määrällisesti siinä missä lukumääräkin.

Sivu 8, Infrastruktuurit

Kohta on epämääräinen mutta avoimuus on silti nostettu kärkikriteeriksi. Kohtaa olisikin eduksi täsmentää – ja arvioida sitten, onko avoimuus neutraali, kattava ja tasaveroinen kriteeri. Onko tieteen kotimainen julkaisu- ja kustannustoiminta nyt infrastruktuuri vai ei? Suomen tiedekustantajien liiton mielestä kotimaisen julkaisu- ja kustannustoiminta on keskeinen tieteen infrastruktuuri. Tiedetoimitustyötä tekeillä tutkijoilla voi olla tärkeä rooli vaikkapa julkaisutoiminnan teknisessä, rakenteellisessa ja strategisessa mahdollistamisessa.

Sivu 8, Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-rahituksen hakeminen ja saaminen

Suomen tiedekustantajien liitto toivoo, että työkalun käyttäjät ymmärtävät tutkijoiden TKI-toiminnan mahdollisimman laajasti, eikä pisteitä tuota vain rahoitus, joka on haettu yliopistotyönantajalle. Laajasta rahoitusosaamisesta tuli palkita laajasti. Esimerkiksi: Monet tiedetoimitustyötä tekevät tutkijat hakevat ja saavat ulkopuolista rahoitusta säätiöiltä ja tekijä- ja kustantajajärjestöiltä hankkeilleen lehdissä ja kustantamoissa.

Sivu 9, Tutkimusetiikan ja hyvän tieteellisen käytännön osaaminen ja edistäminen

Suomen tiedekustantajien liitto kiittää aktiivisen etiikka- ja HTK-työn nostamisesta arvioinnin erilliseksi kriteeriksi. Liitto kuitenkin katsoo, että tämän kohdan tulisi olla osuudessa ylempänä, jolloin se saisi enemmän painoarvoa. Kohdan esimerkeissä tulisi ehdottomasti mainita tieteellinen julkaisutoiminta, joka nyt loistaa poissaolollaan.

Huomio tähän poissaoloon kiinnittyi jo osuuden alussa, julkaisujen yhteydessä. Liitto pitää perusteltuna, että tutkijan julkaisutoiminnan eettisyys ja vastuullisuus mainittaisiin esimerkkeinä myös julkaisutoiminnan kohdalla. Kiitettävästä toiminnasta tulisi palkita ja HTK-loukkausten tulisi vaikuttaa arvioinnissa kielteisesti. Huomion ohjaaminen tähän asiaan on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa HTK-loukkaukset ja huolimattomuus julkaisutoiminnassa yleistyvät ja suomalaisissa yliopistoissa väärinkäytöksiä edelleen ylenkatsotaan tai häivytetään.

Opetus ja ohjaus

Kommentoi FIN-CAM-arviointityökalun osa-aluetta Opetus ja ohjaus

Sivu 14, Oppimateriaalin kehittäminen ja tuottaminen

Vertaisarvioitua oppimateriaalia on esimerkki kohdasta, jossa kustantajan tutkijoille tarjoamat palvelut ovat tärkeässä roolissa. Vertaisarvioitua oppimateriaalia (esim. pääsykoekirjaa tai oppiaineen johdantokurssille soveltuvaa perusoppikirjaa) ei synny ilman kustantajan vertaisarviointipalvelua. Näitä tuotetaan muutenkin kuin ladattavina e-versioina, eli määrällisessä arvioinnissa esimerkkejä olisivat myös kirjan painosten koko ja lukumäärä. Ne kertovat sekä teoksen arvioidusta merkityksestä että käytöstä. Erityisen suuri painos, teoksen myynnin määrä tai teoksen ahkera lainaaminen kirjastoista saattavat olla eduksi arvioitavalle tutkijalle. Asia tulisi sanoa täälläkin ääneen, jotta se osataan ottaa huomioon (nyt mainittu vain yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa kohdassa Tutkimuksen yleistäminen).

Onkohan kohdassa lyöntivirhe? Oppimateriaalinen [?] Oppimateriaalin tai Oppimateriaalien?

Sivu 14, Opetuksen kehittäminen

Opetuksen tutkiminen ja vertaisarvioitu julkaiseminen sen tuloksista tulisi tunnistaa osaksi opetuksen kehittämistä. Nykyisellään opetusosio tunnistaa vain vertaisarvioitua oppimateriaalia.

Keynote-luennot taitavat olla väärässä paikassa. Pitäisikö olla keynote-luennot ja -esitelmät (eli molemmat kohteet keynoteja) vai kuten nyt, ilman toista yhdysmerkkiä (keynote-luennot yksi asia ja esitelmät kokonaan toinen)?

Sivu 15, Koulutustoiminta korkeakouluyhteisön ulkopuolella

Onko tiedejulkaisu tai tiedekustantaja tämän yhteisön sisä- vai ulkopuolinen toimija? Suomen tiedekustantajien liitto ehdottaa, että tavalla tai toisella relevantit sidosryhmät tunnistettaisiin selvemmin ja sisä- ja ulkopuolijaottelusta luovuttaisiin nimeämällä kohta uudelleen. Esimerkiksi: Koulutustoiminta tutkimustoiminnan sidosryhmille. Myöhemmin, yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa (sivu 17) voitaneen olettaa, että tiedejulkaisu tai -kustantaja ovat tiedeyhteisön jäseniä. Yleinen kysymys on, onko yhteisösfäärien erittely korkeakouluyhteisöön, tiedeyhteisöön ja tutkimusyhteisöön ylipäänsä perusteltua melko lyhyessä dokumentissa (vai riittäisikö karkea jako esim. tiedemaailmaan ja muuhun yhteiskuntaan)?

Sivu 16, Todentaminen

Opetusmateriaalin tuottaminen on todennettavissa myös oppikirja- ja tiedekustantajien verkkosivuilta sekä tiedelehtien julkaisualustoilta (esim. Journal.fi).

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus

Kommentoi FIN-CAM-arviointityökalun osa-aluetta Yhteiskunnallinen vuorovaikutus

Sivu 17, Tutkimuksen yleistajuistaminen

Suomen tiedekustantajien liitto kiittää tietokirjallisuuden apurahojen ja palkintojen sekä tietokirjojen myynti- ja lainausmäärien mainitsemisesta. Liitto kuitenkin huomauttaa, että tieteen yleistajuisesta kirjoittamisesta palkitaan myös artikkelien kirjoittajia ja muuta tiedeviestintätöitä tekeviä, esimerkkeinä Koneen säätiön Vuoden tiedekynä ja Suomen tiedetoimittajain liiton Vuoden tiedetoimittaja -palkinto. Molemmat myöntävät myös apurahoja. Liitto ehdottaakin muotoilun täsmentämistä tai laajentamista, esimerkiksi muotoon Tietokirjoittamisen ja -kirjallisuuden apurahat ja palkinnot. Määrällisessä arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös teosten painosten laajuus ja lukumäärä (ja nämä kaikki tulisi sisällyttää ainakin vertaisarvioitun oppimateriaalin määrälliseen arviointiin).

Samoin ilahduttaa monikielisen tiedeviestinnän nostaminen omaksi kohdaksi arviointityökalussa (sivu 17). Herää kuitenkin kysymys: Miksi monikielisyys ja tieteellisen terminologian kehittäminen mainitaan vain yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa? Molemmat ovat erittäin tärkeitä myös tiedeyhteisön sisällä. Onko tässä ajateltu erityisesti Tieteen termipankkia tai lääketieteelliseen sanastotöyöhön osallistumista?

Sivu 17, Asiantuntijana toimiminen mediassa

Huomattakoon näkemyksellisyttä ja tarkastelukulmia arvioitaessa, että näkemyksille annettavasta tilasta ja tarkastelukulmista päättää media, ei tutkija tai muu haastateltava itse. Aktiivisuutta ja haastattelujen ja mediaesiintymisten lukumäärää mitattaessa tulisi muistaa, että määrä voi "kuluttaa" tutkijaa ja kääntyä itseään vastaan tutkijan uskottavuudelle haitallisesti (ns. valtaaja-ilmiö). Tutkijan kaikessa toiminnassa avainasemassa olevien eettisyyden ja vastuullisuuden tulisi nousta eksplisiittisesti esille läpi arviointityökalun.

Sivu 17, Toiminta sosiaalisessa mediassa

Tämä on esimerkki kohdasta, jossa eettisyys ja vastuullisuus korostuvat. Sosiaaliseen mediaan osallistumisen mielekkyys vaihtelee huomattavasti tutkimusaiheesta ja tutkijan persoonallisuudesta riippuen, minkä yksi arviointisapluuna helposti ohittaa annetusta taustaohjeituksesta huolimatta. Sosiaalisen median mielekkyys ja sen sisällyttäminen arviointiin omana osastonaan viimeaikaisten somepoliittisten kehityskulkujen valossa (esim. X, FB:n faktantarkastus, TikTok) voidaan myös kyseenalaistaa kokonaisuutena sekä ajankäytön ja työhyvinvoinnin näkökulmista.

Sivu 18, Vuorovaikutus päätöksentekijöiden kanssa

Edellä ilmaistun huolen asetelmassa X tuskin ansaitsee erityismainintaa. Huomattakoon myös, että kokonaiset tutkimusorganisaatiot ovat irtautuneet X:stä tiedon luotettavuutta ja vuorovaikutuksen tapaa koskevan vastuuttomuuden ja epäeettisyyden perusteilla.

Sivu 18, Toiminta eri sektoreilla (ja Tutkimuksen soveltaminen eri sektoreilla)

Suomen tiedekustantajien liitto katsoo, että tutkijoille monin tavoin tärkeä ja tässä kohden ilmeisen relevantti kustannus- ja julkaisuala tulisi mainita, jotta sitä osattaisiin ajatella. Alan työ on kriittistä mutta näkymätöntä tai otetaan annettuna. Tutkijoiden panos voi saada ansaitsemansa arvon vain näkyväksi tekemällä.

Rakennetut verkostot -kohdassa riittänee: "verkostot". Sama anglismi toistuu seuraavalla sivulla. Suomeksi verkostoja pikemminkin luodaan.

Sivu 19, Tutkimuksen kaupallistaminen

Suomen tiedekustantajien liitto katsoo, että kaikilla tutkijoilla tulee olla tasaveroinen oikeus työnsä tuottamaan lisätuloon. Siten on syytä huomauttaa, että tässä kohden esitetty arviointi on ristiriitaista ja kohtelee tutkijoita ja tieteenaloja huomattavan eriarvoisesti. Jos esim. työnantajayliopisto palkitsee (taloudellisesti tuottavista) keksinnöistä ja patenteista (ja epäilemättä saa eduista osansa), miksi sama työnantaja evää tutkijoiden enemmistöltä mahdollisuuden tekijänoikeustuloon edellyttämällä tutkimuksen avaamista vastikkeettomalla lisenssillä eli käyttöoikeuksien antamista pois ilmaiseksi? Tässä taloudellinen ja palkitsemisetu painottuvat vahvasti luonnontieteiden ja tekniikan aloihin, kun taas humanistiset tutkijat jäävät ilman pienintäkään korvausta. Tällaista eriarvoisuutta ei tulisi vahvistaa ja sementoida tiedepoliittisesti tärkeäksi muodostuvassa ohjausdokumentissa.

Sivu 19, Yritysyhteistyö

Suomen tiedekustantajien liitto pitää myönteisenä sitä, että yritysyhteistyöhön liittyvät avoimuuden julistukselliset vaatimukset ovat hiljentyneet eivätkä nouse esille tässä yhteydessä myöskään arviointityökalun luonnoksessa. Huomattakoon myös, että arviointityökalu vaikuttaa hieman mustavalkoiselta yritystoiminnan ja sen esimerkkien määrittelyssä. Esimerkiksi: Suomalaisen tieteen ja yhteiskunnan piirissä vaikuttaa myös useita yritysmuotoisia toimijoita, joiden tavoitteena ei ole tuottaa voittoa, vaikka kyse onkin elinkeinotoiminnasta. Lisäksi: Mihin arviointityökalussa sijoittuu elinkeinotoimintaa rahoittavilta järjestöiltä saatu tutkimus- ja kehittämisrahoitus?

Liitto ymmärtää, ettei yksi sapluuna taivu kaikkeen mutta haluaa kommentillaan varmistaa, että kotimaisen kentän erityispiirteet on myös tässä kohden otettu huomioon kansalliseksi työkaluksi tarkoitetussa dokumentissa.

Toiminta tiede- ja tutkimusyhteisössä

Kommentoi FIN-CAM-arviointityökalun osa-aluetta Toiminta tiede- ja tutkimusyhteisössä

Sivu 21, Toimitustyö

Suomen tiedekustantajien liitto kiittää tämän tieteen ja tutkimuksen laadulle kriittisen mutta kovin näkymättömän työn nostamisesta näkyväksi ja tämän osuuden kärkeen. Liitto pitää erittäin tärkeänä, että tutkijoita palkitaan tekemästään toimitustyöstä ja siihen liittyvästä erityisosaamisesta, joka hyödyttää koko tiedemaailmaa. Kentältä saadun viestin perusteella tämän työn tunnistaminen ja tunnustaminen vaikuttavat suoraan ja myönteisesti tutkijan työhyvinvointiin, arvostuksen kokemuksiin ja motivaatioon tehdä työtä.

Sivu 21, Tieteellisten käsikirjoitusten vertaisarviointi

Kiitokset edellisessä kohdassa koskevat myös tätä osuutta. Liitto kuitenkin huomauttaa, että vertaisarvioinnin avaaminen on ongelmallinen arviointikriteeri, koska tutkija voi harvoin vaikuttaa asiaan. Asiasta päättää julkaisukanavan lisäksi kukin yksittäinen vertaisarvioija, jolla on tekijänoikeus kirjoittamaansa lausuntoon. On myös huomattava, että kotimaisessa kontekstissa (jossa tiedelehtiä toimittavat tutkijat hoitavat vertaisarviointiprosesseja muiden töidensä ohella ja usein palkatta) avaamisluvien kysyminen, lausuntojen avaaminen ja mahdollisen jatkuvan avoimen arvioinnin moderointi kuormittaisivat tiedelehtien toimittajia kohtuuttomalla tavalla. Esitys avaamisesta perustuu liiton näkemyksen mukaan puutteelliseen ymmärrykseen avoimen vertaisarvioinnin monista muodoista ja puolista. Huomattakoon myös, että pieni kielialue pienine tieteenaloineen vaikeuttaa avoimuuden onnistunutta järjestämistä ja tuottaa pulmia, jotka työkalun suositus sivuuttaa.

Liitto katsookin, että selkeintä olisi poistaa avoimuuden kriteeri tästä kohdasta, koska avoimuuden muotoa ei tässä mitenkään määritellä eikä kriteeri huomioi kansallisia erityispiirteitämme. Mikäli tämä on mahdotonta, muotoilua tulisi ehdottomasti jatkaa sanoilla "jos mahdollista" (kuten kohdassa rahoitushakemusten vertaisarviointi, jossa avaamisen epärealistisuus on ymmärretty paremmin).

Lisätietoa: Jytälä R & M Laakso (2019) Selvitys avoimesta vertaisarvioinnista kotimaisen tiedejulkaisemisen kentällä. TSV:n verkkojulkaisuja 5. <https://doi.org/10.23847/978-952-599516-9>

Liitto pitää pulmallisena määrällistä kriteeriä, jossa vertaisarviointien lukumäärä suhteutetaan omien julkaisujen lukumäärään. Suhdeluku ei ole automaattisesti myönteinen eikä kerro vaikuttavuudesta vertailukelpoisesti.

Sivu 22, Tieteenalan yhdistyksissä ja tieteellisissä seuroissa toimiminen

Suomen tiedekustantajien liitto pitää tervetulleena, että seuratoiminta katsotaan arvioinnissa huomioon otettavaksi tehtäväksi. Liitto toivoo, että julkaisujen hyväksi tehty työ mainittaisiin esimerkkinä myös täällä. Maininta varmistaisi vaivattomasti, että tämän työn monet (ja vielä mainitsemattomat muodot) tulisivat huomioon otetuiksi.

Sivu 22, Johtamiskokemus eri sektoreilta

Suomen tiedekustantajien liitto esittää, että laadullisen sarakkeen esimerkki "yksityinen ja julkinen, kolmas sektori" muutettaisiin muotoon "esim. sektorit, kustannus- ja julkaisuala jne."). Tieteen kustantaja, päätoimittaja tai vastaava toimittaja (ja usein myös toimitussihteeri) johtaa henkilöiden lisäksi työtä, taloutta ja moninaisia hankkeita – ja myös vastaa niistä juridisesti. Liitto katsoo, että harvassa tieteen tehtävässä johtaminen on yhtä monialaista, laaja-alaista ja juridisesti vastuullista.

Osuudessa Toiminta tiede- ja tutkimusyhteisössä tulisi Suomen tiedekustantajien liiton mielestä mainita myös muu tiedejulkaisujen ja -kustantajien hyväksi tehty työ, esimerkiksi kuuluminen julkaisun tai kustantamon toimitusneuvostoon (Editorial Boardiin tai Advisory Boardiin). Toimitusneuvoston jäsenyys voitaisiin mainita osuuksien Toimitustyö ja Vertaisarviointi laadullisissa sarakkeissa, jotta hyvin monipuolinen neuvostotyö tuli sekä huomioduksi että katetuksi mahdollisimman laajasti. Parhaimmillaan nämä tehtävät ovat arvovaltaisuudessaan sekä näkyviä että vaikutusvaltaisia – ja siksi kilpailtuja ja palkitsevia.

Ks. yhteisöjen monia portaita koskevat kommentit aikaisemmin. Riittäisivätkö tämä "tiede- ja tutkimusyhteisö" ja "muu yhteiskunta" arviointityökalun tarpeisiin ja muista yhteisöistä luovuttaisiin? Tiedettä tehdään muuallakin kuin "korkeakoulu-yhteisöissä".

Yleiset taidot

Kommentoi FIN-CAM-arviointityökalun osa-aluetta Yleiset taidot

Sivu 25, Itseohjautuvuus ja työn organisointi

Suomen tiedekustantajien liitto ehdottaa, että tyhjäksi jätettyä määrällistä saraketta täydennettäisiin näytöllä pitävistä aikatauluista. Liiton toimialalla tätä havainnollistaa esimerkiksi onnistunut tiedelehden vuosikellon suunnittelu ja toteutus (lehti ilmestyy säännöllisin väliajoin ja tasalaatuisena) Toinen esimerkki on artikkelikokoelmahankkeen sujuva suunnittelu ja toteutus yhdessä (oppi)kirjankustantajan kanssa. Näissä tehtävissä suoriutuminen, jos mikä, mittaa itseohjautuvuutta, työn johtamisen ja järjestämisen kykyä sekä sosiaalisia ja diplomaattisia taitoja. Määrällisten ja laadullisten esimerkkien olisi eduksi olla tasapainossa, koska molemmat on valittu mukaan työkaluun.

Sivu 25, Viestintä- ja vuorovaikutustaidot ja sivu 26, Yhteistyötaidot

Ks. edelle: Julkaisutyön koordinoinnista ja tuotantoaikataulujen hallinnasta olisi löydettävissä määrällistä näyttöä myös tänne. Ks. esim. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimustyo/hyva-kaytos-ilahduttaa-ja-tuottaa> ja <https://vastuullinentiede.fi/fi/julkaiseminen/hyvat-kaytannot-takaavat-tieteen-vertaisarvioinnin-laadun>

Taustatiedot ja muodolliset pätevyudet

Kommentoi FIN-CAM-arviointityökalun osa-aluetta Taustatiedot ja muodolliset pätevyudet

Sivu 27, Täydennyskoulutus ja muu koulutus

Määrällisessä sarakkeessa koulutuksen kesto ja suorituspisteet tulisi jakaa omiksi pallukoikseen samalla tavalla kuin Tutkinnot-kohdassa.

Sivu 28, Ammatillinen kelpoisuus tai pätevytyminen

Kuten edellisessä kohdassa.

Sivu 28, Työsuhteet

Kotimaisen tiedekustannus- ja julkaisusalan vastuulliset ydintehtävät (esim. pää/toimittaminen, taitto, kuvitus) ja muut vastaavat tehtävät toivottavasti ajatellaan sivutoimina, vaikka niistä ei maksettaisi palkkaa ja varsinaista työsopimusta ei siksi olisi tehty. Nämä puutteet ovat yhä valitettavan tavallisia mm. suomalaisissa tiedeseuroissa ja niiden julkaisuissa.

Sivu 28, IT-taidot

MS Officeen ja ohjelmointitaitojen väliin jää paljon. Jos ohjelmia tai ohjelmapaketteja halutaan nimetä, mukaan olisi syytä ottaa myös tavalliset mutta erityisosaamista hyvin kuvaavat piirto-, taitto- ja kuvan- ja videonkäsittelyohjelmat, kuten InDesign, CorelDraw ja PhotoShop. Olisiko perustellumpaa yleistää ensin (tutkijan hallitsemat tietokone-ohjelmat) ja tarjota sitten nimettyjä esimerkkejä? Määrällisiä esimerkkejä lienee helppo löytää, esimerkiksi käytyjen IT-kurssien määrää ja laajuutta mittaamalla, koska osuus näyttää palkitsevan pätevyyydestä.

Yleiset kysymykset organisaatioille

Uskotko oman organisaatiosi hyödyntävän FIN-CAM-arviointityökalua tutkijanarvioinnin tukena?

Ei [A2]

Miksi et usko organisaatiosi hyödyntävän FIN-CAM-arviointityökalua? Entä mikä saisi organisaatiosi hyödyntämään sitä?
Tutkijanarviointi tässä laajuudessa tai muodossa ei ole organisaatiossamme relevanttia mutta on tärkeää mm. tiedejulkaisemisen edunvalvonnan ja koulutuksen näkökulmista. Käyttöönottamattomuus ei siis tarkoita työkalun sivuuttamista, vaan seuraamme sen käyttöä tarkasti. Pidämme tärkeänä toimivaa ja neutraalia, laajasti palkitsevaa työkalua, koska se vaikuttaa kotimaisten tiedekustantajien ja -julkaisijoiden (tyypillisesti tutkijoista koostuvan) henkilöstön työhön ja sen resursseihin, tuloksiin ja arvostukseen - sekä heidän työhyvinvointiinsa. Työkalun tärkeyttä kannaltamme lisää se, että sen tiedepoliittiset ja kielipoliittiset ohjausvaikutukset voivat olla merkittävät.
Millaisia haasteita tunnistat FIN-CAM-arviointityökalun käyttöönotolle organisaatiossasi?
Ks. edelle. Yleisesti toivomme, että työkalu määriteltäisiin laajasti ja joustavasti koskemaan koko tiede- ja tutkimusyhteisöä, ei esimerkiksi "korkeakouluyhteisöä", joka tekstissä vilahtaa. Tutkimusta tehdään muuallakin kuin korkeakouluissa, eikä kapea raja edistä kansallisen arviointityökalun asiaa. "Yhteisöllisyyttä" myös koetellaan niin, että neutraalimpi sanavalinta voisi olla paikallaan propagandan oppikirjoistakin löytyvän "yhteisön" sijaan.
Millaisia FIN-CAM-arviointityökalun kehittämistarpeita tunnistat?
Ks. kaikki muut vastauksemme.

Yleiset kommentit

Yleisiä kommentteja ja huomioita FIN-CAM-arviointityökalun luonnoksesta
Suomen tiedekustantajien liitto kiittää työryhmää tähänastisesta työstä ja mahdollisuudesta kommentoida luonnosta. Liitto toivoo, että lausunnossa esitetyt näkemykset ovat hyödyllisiä ja voidaan ottaa huomioon työkalua kehitettäessä. Liitto edustaa 158 kotimaista tieteen kustantajaa ja julkaisijaa. Lausunnon ovat laatineet liiton hallitus ja pääsihteeri. https://tiedekustantajat.fi/suomen-tiedekustantajien-liitto/ Yleisinä huomioina lausumme vielä seuraavaa: Kokonaisuutena luonnos herätti huolta kansalliset erityispiirteet sivuuttavasta geneerisyydestä ja tiedepoliittisesta ohjauksesta. Tavoitteena tulisi olla neutraali, tasaveroinen ja kattava työkalu, jota voidaan käyttää joustavasti tieteenalojen todellisuuksia, tutkijan tavoitteita ja kansallisia erityispiirteitä kunnioittaen ja silti vertailukelpoisesti. Liitto toivoo, että työkalun ohjeistus korostaisi vahvemmin harkinnanvaraisuutta. Suomen tiedekustantajien liitto toivoo erityisesti, että suomalaisen tiedejulkaisu- ja kustannustoiminnan ja tiedeviestinnän monikielisyys ja monipuolisuus saisivat lisää sijaa arvioinnissa, mm. Kansalliskielistrategian suositusten hengessä. Nykyistä läpäisevämpi rooli työkalussa tulisi olla myös tutkijan toiminnan vastuullisuudella ja eettisyydellä. Näiden painotusten merkitys korostuu, koska paineet ovat suuret ja monella arvioitavalla tutkijalla on päällekkäisiä rooleja monissa eri toiminta- ja kieliympäristöissä. Näitä ovat esimerkiksi tutkija-kirjoittaja, tieteen laatua varmistava vertaisarvioija, tiedelehden tai kirjojen toimittaja tai kustantaja, tieteen yleistajuistaja, somettaja ja yrittäjä. Kansainväliseen tiedejulkaisemiseen liittyvien tiedepoliittisten valintojen ei tulisi vahingoittaa toimintaa kotimaassa. Olisi eduksi varmistaa vielä, että kukin kriteeriksi tai esimerkiksi nostettu indikaattori todella tavoittaa arvioitavaksi tarkoitettua asiaa.